

Brez sodelovanja Male
antante ne bo miru v
Srednji Evropi

IZHAJA VSAKO SOBOTO

Zakon o zaščiti kmeta

Ljudje, ki ste učeni, prosim razjasnite mi to – ali pa mi povejte, po katerem zakonu bi diskvalificirani kmet mogel postati – vsaj gospod in po tej poti prilezti nazaj – v kmetsko kožo! O jerum, jerum! Kako dolgo še!

Brezuspešno delo trozveze IAM v Rimu

Prijatelji omladine iskreno vabljeni.

Kako naj presojava rimsko konferenco z našega jugoslovanskega stališča? Italijansko stališče proti Anshlussu podpiramo tudi mi do neke gotove meje. Tudi Jugoslavija je prepričana, da se mora avstrijsko samostojnost obvarovati in ščititi. To prepričanje nam nalaga ne samo dolžnost do internacionalnih obveznosti, temveč tudi naš interes na miru v Srednji Evropi ter na političnem in gospodarskem zavarovanju naše lastne države. Tudi mi smo prepričani, da je potrebna za trajno obvarovanje avstrijske nezavisnosti tudi stabilizacija razmer v Srednji Evropi tako v gospodarskem kakor v političnem oziru. Z drugimi besedami, da so tu končno po-

Zaplotništvo

Če hoče biti resna in borbena organizacija, potem mora čuvati v prvi vrsti disciplino v vrstah svojega članstva. Že od vsega začetka je organizacija širom države postopala dosledno ter odločno zatrla vsak tudi najmanjši pojav nediscipline med svojim članstvom, ter kratkoma izključevala iz svojih vrst vse one, ki niso znali podrediti svoje osebe in svoje volje odredbam in nalogam organizacije in njene vodstva. Tega sredstva so se poslužile tudi nekatere krajevne organizacije v Ljubljani ter izključile iz članstva NO že prej iz članstva vitezkih sekcij izključene gospode. To ni nič posebnega, saj je n. pr. Oblastni odbor izključil koncem prejšnjega leta vse večje in uplivijske gospode iz ene svojih organizacij, pa se ni radi tega razburjal nihče. Sedaj pa naenkrat vihar čemu in odkod? Pod tujim, izven Narodne Odbrane stoječim uplivom je peščica mla-

Rimska konferenca bo pokazala, če lahko na to upamo.

Nas vsa ta akcija ne vznemirja niti najmanj, ker vemo, da je po par tednih ne bo več in da bo že davno pozabljena. Zanima nas le vprašanje, kakšen interes morejo imeti tajni akterji, ko skušajo zanašati razdor med članstvo NO in to samo radi osebnih vprašanj. To vprašanje je tembolj interesantno, ker izhaja ta akcija izključno iz vrst tako zvanih Primorcev in je naperjena prav posebej proti osebam, ki niso Primorci. Težko je to vprašanje, toda tudi s tem vprašanjem se bo treba enkrat pobaviti in to v interesu vseh onih res dobrih Primorcev, ki so prišli med nas, da si očuvajo vsaj svoja gola življenja, so si našli med nami svoj novi dom in se čutijo naše. Mnogo jih je hvala Bogu, vidimo jih na delu v raznih naših organizacijah in tudi Narodna Odrbana se ima poštrenovalnosti teh dobrih primorskih rojakov zahvaliti mnogo. So pa nekateri, ki neprestano povdarjajo in podčrtavajo svojo primorsko kvaliteto in stavljajo to

kvaliteto v nameravano nasprotje napram tako zvanim Kranjcem in Štajercem, ki smo jim vsem skupaj premalo nacionalni in smo sposobni le za to, da bi se vsedli v šolske klopi in poslušali nauk o nacionalizmu in o nacionalnem delu iz njihovih ust. Kot smo likvidirali Kranjce in Štajerce, tako smo likvidirali Primorce. Kdor je prišel v našo državo, ta je ali naš ali pa gost. Kdor je naš, temu se ni treba nameravati in vidno razlikovati od nas, ta naj živi med nami kot naš brat in uživa vse dobroto, pa tudi skrbi enakopravnega jugoslovanskega državljanja. Kdor pa hoče biti tudi v mejah naše skupne države prvenstveno Primorec, ta se kvalificira sam le kot gost in mora že dopustiti, da se ga kot takega tudi obravnava. Gost je dobrodošel in nedotakljiv, dokler se obnaša napram gostitelju mirno dostojno. Če pa začne postajati prepotenten napram gostitelju, potem pač riskira, da postane nesimpatičen in nedobrodošel, kar gotovo ni v interesu dobrega razmerja med gostiteljem in gostom. Škodo imata oba, kajti oba imata neugodno občutje, med njima ne more priti do res intimnih odnošajev in intimnega razgovora, stojita si nasproti kot dva tujca, ki komaj čakata na trenutek, ko bosta šla narazen.

Je to eden najbolj perečih problemov, s katerim bomo morali likvidirati v interesu naroda in države, prav posebno pa v interesu »Primorcev samih«, zlasti pa onih, ki še danes ječe pod tujim jarmom in branijo svojo od očetov dobljeno rodno grudo kljub vsem nasiljem in mukam. In za te gre prvenstveno. Še bodo morali prihajati med nas reveži obupani in ponižani, da si rešijo golo življenje in brez dvoma vrata naše države in naših src bodo vedno gostoljubno odprta za vse žrtve, ki vztrajajo in se bore na terenu proti resničnemu sovražniku in drže umirajoči v rokah ponosno jugoslovansko zastavo, pa jo bodo, če bo to treba, pokrili s svojimi lastnimi telesi. Kako bodo presenečeni ti divni heroji, če bodo morali priti preko naše meje pa bodo naleteli na mrke obraze domačinov in njih zaprte roke. Poznamo slučaj, ko so se taki heroji zatekli najprej k svojim rojakom, pa so prišli nato obupani k Neprimorcem, ki so morali zbirati dinarje, da so jim omogočili vsaj kosček vsakdanjega kruha.

Ko smo začeli delati pod okriljem Narodne Odbrane tudi mi slovenski Jugoslovani, se nismo šli Kranjce, Štajerce, Primorce in ne vem še kaj. Delali smo složno in le temu složnemu delu se imamo zahvaliti, če se nas danes boje tako, da naravnava proti nam najtežje kalibre in nas hočejo zatreti z ognjem in mečem. To je na vsak način dober znak in najboljši dokaz, da je Narodna Odbrana na pravem potu, kar bi ne bila, če bi bila vseh raznim gospodom, ki so tudi bili svojčas Odbranaši na papirju, nikdar pa ne v svojih sreih in mislih. Narodna Odbrana je bila, je in ostane jugoslovanska, ne bo torej ne srbska, hrvatska ali slovenska, še manj pa primorska, štajerska ali pa kranjska. Vodijo jo Jugoslovani, ki tvorijo njeno centralo v Beogradu, po navodilu te njene jugoslovanske centrale provajajo delo njeni jugoslovanski oblastni in krajevni odbori. Ker je jugoslovanska, ji ni treba nastavljanj raznih vab za maso, ji ni treba poniževati se in spreminjati svojega programa, da bi doživela trenuten aplavz onih, ki se še danes niso otresli svojih separatističnih okovov in še danes upajo, da bo šel tok zgodovine njim na ljubo v obratno, ne naravno in nedosledno smer. Čim več nasprotnikov, tem več časti, pa naj zaplotniki streljajo svojo umazano municijo iz plotov in se vesele, če lahko tolčejo po nacionalistih na ljubo osebam, ki imajo nacionalizem samo na jeziku, kadar gre za korita in odlikovanja. Njih veselje ne bo dolgotrajno, temu veselju bo sledil jok in stok.

nekađ komanditnim društvima. Društva s omejenom odgovornostjo stvarajo se od manjših broja članova, od kojih vsaki udeležuje u imovini društva samo sa izvesnim jednakim udelom i odgovara za izvesne obaveze samo onim što je uložio. Članovi ovoga društva svi su upoznati sa tehničkom stranom društvenog preduzeća, pa ili ga lično rukovode ili ga budnim okom kontroliraju.

I kad već kupni akcionari vrše koncentraciju društvenih akcija u svojim rukama, a nalazimo se u doba stvaranja novoga zakonodavstva, trebalo bi ih jednim zakonom upotiti na obrazovanje društava s ograničenom odgovornošću. Za osnovu ovome zakonu mogao bi se uzeti austrijski zakon o društvima s ograničenom odgovornošću od 1906 god., koji bi vrlo dobro poslužio za naše prilike.

Kao što vidimo, pre rata akcionarska društva su propadala, a posle rata, i ona koja nisu propala, pokazala su se kao nerentabilna. I kao rezultate njihovoga rada imamo: potpunu stagnaciju, nepoverenje i neuspeh akcionarskih društava kod nas. A na polju

njihove poduzetnosti, vidimo da se javlja stran kapital i da svu dobit odnosi na stranu, dok ogromne sume našeg narodnog kapitala ostaju neiskorišćene.

Stoga se oseća velika potreba za donošenjem novog i modernog zakona o akcionarskim društvima, u kome bi se ispravile nepotpunosti i praznine sadašnjeg zakona. Pored strožijih odredaba o krivičnim odgovornostima odgovornih organa akcionarskog društva treba izbluže regulisati i propise o rezervnom fondu. Na ime, treba ustanoviti da se rezervni fond stvara samo za pokriće gubitaka, da se odredi jedan procenat od čiste dobiti i da se odredi maksimum, posle koga kad se bude postigao, ima da se obustavi unošenje u rezervni fond.

Jedan savremen zakon o akcionarskim društvima, koji bi sve to predvideo, mogao bi donekle i da bude jedna od potrebnih mera, da se poljuljani kredit akcionarskih društava popravi i da se kapitali koji besplodno leže iskoriste, putem akcijskog udruživanja, za velike narodne i privredne svrhe. N. V.

O pospeševanju in reševanju kmetijstva

Vsak pokret v narodu mora računati s kmetom, ki je njega temelj in more tvoriti, kakor noben drugi stan, lahko narod zase. Zatorej je naravno, da je prišel tudi »Pohod« na to pot kot zastopnik novega pokreta, katerega se oprijemljejo vsi nesebični in iskreni nacionalisti. Od začetka nadorovega probujanja so se njega voditelji zavzemali za dviganje in urejevanje kmetijstva.

Kmet sam, ki je bil osvobojen graščinske gospode, ni bil zmogel si ohraniti gospodarske samostojnosti, da bi mogel ostati neodvisen gospodar svoje zemlje. V tisočletnem suženstvu se ni mogel razvijati. Pač pa so v tej dobi nastajali iz kmečkega stanu drugi stanovi, ki so se svobodno razvijali in s temokasa napredovali. Ko je bil kmet končno tudi sam osvobojen, je ne pripravljen za svobodno razpolaganje, naletel na razvit trgovski in obrtni stan, ki je imel že urejeno denarno gospodarstvo. Pohlep po denarju pa je tako silen, da nima meje ter napravi človeka slepega za svojega bližnjega in ne štedi uničevanja svojega soplemenjaka. Tako je kmet takoj ob prehodu iz graščinske sužnjosti zapadel v novo sužnjost kapitala.

Poleg splošnega denarnega gospodarstva, ki je izkoriščalo nevednega kmeta, so nastali med njim še takozvani vaški mogotci, ki so brezvestno zaslužnjevali svoje kmečke sosedje. To pa ne samo s posojili na visoke obresti, uvedli so še uničevalni način s posojevanjem denarja na zastavitev posesti do določenega dne. Za male vsote denarja so s tem načinom odcepljali kmetu kose zemlje in cele kmetije.

Rajfajznove posojilnice so kmeta rešile vaških oderuhov, niso pa ga mogle rešiti dolgov. Kmet je bil nadalje v oblasti izkoriščanja kapitala, ki je odmerjal neprimerne cene kmetiskim pridelkom. Trgovina je ostala svobodna ter trgovci ni bil niti dolžan določiti cene kmetu v razmerju proizvodnih stroškov. Te razmere in naraščajoča industrija (ki je imela odprt in donosen trg na vsem svetu) so gonile mlade kmečke ljudi v mesta in tovarne, a na hiračih kmetijah so ostajale izčrpane družine, ki so se obupno borile za obstanek. Redko je bilo dobiti med nami kmetijo, ki bi bila svobodna dolgov. Brez svobodne kmetije pa ni mogoče misliti na svoboden

in odporen narod. Kmeta, katerega razen napornega fizičnega dela muči še stalna skrb za obstanek, ni mogoče vnesti za visoke narodne ideale.

Če se hoče torej utrditi narod, ki je država, ga je treba rešiti večnega boja in skrbi, bo li vzdržal ali propadel. Kmeti si mora biti na jasnem, da zemlje ne more izgubiti, ako se ji sam ne iznever. Kmet ne sme biti odvisen od kapitala in tudi ne od ustanov, ki so mogoče po naslovih zaščitnice kmeta, v resnici pa so le zaščitnice kapitala in ne morejo nič storiti za rešitev kmetiskih dolgov. Kmet mora biti podrejen neposredno državni upravi, ne pa ustanovam, ki so po privilegijih nekake države v državi.

Svetovna vojna, ki je ustvarila pri nas izredne razmere, je kmete začasno rešila dolgov. Razlika v cenah kmetiskih pridelkov ter držanje tovarniških izdelkov, katere kmet potrebuje, pa je po vojni vrgla kmeta spet v dolgoce. Splošna gospodarska kriza pa je danes ustvarila stanje, ki povzroča, da se kmet normalnim potom ne more rešiti dolgov. Tu je potreba brezobzirnih ukrepov, da se kmetu reši zemlja ter z zakonom onemogoči nadaljnje zadolževanje.

Državna uprava je na delu tega reševanja, a še vedno v neodločnosti pod pritiskom ustanov, ki računajo, da morajo v tem sodelovati. Kakor rečeno, ker hočejo biti te ustanove države v državi.

Upajmo, da preide državno vodstvo iz neodločnosti v odločnost zasigurati kmetu obstoj na zemlji, ki jo obdeluje, da more brez neprestanega strahu za biti ali ne biti, proizvajati dobrine za sebe in celokupnost. V tem je nujnost ustvaritve zakona nedotakljivega eksistenčnega minimuma.

V tem vprašanju se moramo le čuditi onim nevidnim narodnim voditeljem in zastopnikom, da prehajajo preko tega vprašanja. In še več: da to za narod življensko vprašanje celo odklanjajo kot nesmiselno. To vključuje temu, da je za nujnost vprašanja vzela vladna stranka in vlada sama.

Opozorjamo to gospodo naj se zaveda, da ima v svojih položajih zastopati propadajoči kmeti narod in ne samo se zavzemati za gotove dele naroda, ki zaščitne sploh ne potrebujejo. Kmet.

Neuspeh delniških družb

Akcionarska društva imajo vrlo važnu ulogu u životu pojedinih zemalja. Od uspeha ili neuspeha takvih društava zavisi napredak i prosperitet celokupne privrede, što uostalom podiže i kulturni nivo jednoga naroda. Akcionarska društva su čuvena po tome, što su samo ona u stanju, prikupljajući sitne male kapitale na sve strane, da izvedu najveća i najteže radove u jednoj zemlji, od kojih vrlo često dolaze koristi koje služe na opšte dobro celoga naroda.

U toku svoje istorije, akcionarska društva nisu imala istu sudbinu u svima zemljama. Tako su ona negde cvetala i napredovala, dok su na drugim stranama doživela neuspehe.

Za naša akcionarska društva teško bi se moglo reći da su pokazala kakav uspeh, mada je to vrlo velika šteta i neosporni gubitak za domaću privredu.

Naš zakon o akcionarskim društvima od 1896 god., koji je raden u doba kada kod nas nije bilo mnogo akcionarskih društava, ima dosta nepotpunosti i praznina.

Pre rata, akcionarska ili bezimena društva, čiji su ortaci nepoznati i za čije se dugove odgovaralo samo uložnim kapitalom, bila su zgodan teren za razne spekulacije i lična eksperimentisanja. Bila je česta pojava da akcionarsko društvo krahira, da uloženi kapital propadne i da upravljače akcionarskog društva za to ni glava ne zaboli. Videlo se da zakon o akcionarskim društvima nije potpun, da ima praznina i u praksi se imalo rdavo iskustvo. To je poljuljalo veru i kredit u akcionarska društva.

Posle rata, sa proširenjem državne teritorije i dodirima sa raznim velikim i moćnim akcionarskim društvima i preduzećima u novim krajevima, oseća se potreba za stvaranjem akcionarskih društava kod nas i za preduzimanjem izvesnih poslova putem akcijskog kapitala.

Pored toga, opšti polet finansijskog i privrednog života u našoj zemlji, gde je obnova zauzimala prvo mesto, povoljno je uticala na obrazovanje akcionarskih društava koja su nicala na sve strane. Ali, na žalost posle dve do tri godine obimnoga i plodnoga rada, a usled želje za što većom dobiti, društva su se upuštala u razna riskantna preduzeća i nisu vodila računa o osnovnim principima ekonomskih zakona, što je izazvalo padove i silni novci, uloženi u akcijski kapital, propali su na štetu celokupne naše privrede.

Međutim, dešavalo se da akcionarska društva rade dobro, da pokazuju uspeha u radu, a da ne plaćaju dividendu, ili i ako je plaćaju da ona ne odgovara srazmerno postignutoj dobiti.

Šta je u stvari bilo?

Po sreći je jedna spekulacija koja se pokazala vrlo rentabilnom po jedan veoma mali broj kapitalista — akcionara, po pozitivnom zakonodavstvu jedna radnja za koju se ne kazni.

Naima: akcionarska društva, a naročito novčani zavodi, svu postignutu dobit na kraju godine, unosila su u rezervni fond, fond za popunu dividende i fond za otpis pokretnosti i nepokretnosti, a dividendu obustavili su da plaćaju ili sasvim ili su je davali u tako minimalnom iznosu da ona nije mogla nikako da odgovara koristi koju bi akcionar imao na svoj novac, uloženi u druge poslove. To je izazvalo veliku ponudu i bacanje velikog sto-

ka akcija na berzansko tržište, usled čega su počele da padaju cene akcijama. Jer, poznato je, da ponuda i nerentabilnost izvesnih papira ima za posledicu njihov pad u ceni a naročito u ono doba velikog razvoja naše privrede i oskudice kapitala kada su plaćane velike kamate na plasiran novac u privatna preduzeća.

Stoga mali akcionari i sitni sopstvenici akcija nisu imali računa da drže akcije koje im nisu davale nikakvu rentu. A strah da jednoga dana ne izgube svoj novac, uloženi u akcije, nagonio ih je da ih isturaju i da ovaj novac upotrebe korisnije i sigurnije.

Ovo povećavanje rezervnih fondova vršilo se sve dotle, dok se ne postigne iznos glavnice i dok se ne pokupuju sve ili većina akcija. Tada bi se otvorio upis novih akcija, koje bi odjednom bile uplaćene iz nagomilanih rezervi. I tako bi sva dugogodišnja dobit pripadala samo jednom malom broju krupnih akcionara.

Ovo je bilo moguće stoga što je naš zakon akcionarskim društvima u čl. 80 propisao: da svako društvo mora imati svoj rezervni fond, koji će služiti za podmirenje šteta društvenih i koji će se obrazovati iz prihoda predviđenih društvenim pravilima. Ali nigde u zakonu nije predviđeno: ni koliko treba da iznosi taj fond, ni koliko ima da se odvajao godišnje. Kao što se vidi, zakon samo govori da društvo mora imati svoj rezervni fond, a sve drugo u pogledu stvaranja toga fonda ostavlja samom društvu. Društva međutim, pored rezervnog fonda, stvaraju i druge fondove. Dobro je stvoriti što veće i što jače rezerve, ali ne samo i jedino s tom namerom da se dugim neplaćanjem dividende, što izaziva obaranje cena akcijama i njihovu isprodaju, docnije prigrabi dobit samo za jedan mali broj akcionara.

Na ovaj način onemogućen je prosperitet akcionarskim društvima kod nas, čija se važnost ceni u celom svetu, kao opšte korisna po napredak narodne privrede. Neuspehom društva posle rata kod nas stvorio se čitav haos u našem privrednom i ekonomskom životu i odveo slomu mnoge naše sitne kapitale, a preduzeća mahom rentabilna prelazila su u ruke stranaca. Takvim radom nanosi se šteta i državi i pojedincima, koji očekuju izvesnu korist od tih društava bilo od svoga rada bilo od svoga uložnog kapitala. Svet se odbija da svoje uštede plasira u akcionarska društva, pa je, prema tome, i svaki zamashnji rad kod nas osuđen na neuspeh, pošto danas nema toga pojedinca koji bi mogao da uložiti toliko kapitala koliko iziskuje izvesno veće preduzeće, dok bi se to bez velikih teškoća moglo postići putem stvaranja akcijskog kapitala.

Akcionarska društva, pored svojih dobrih strana imaju tu neizgodnu stranu, što su članovi mahom nestručni za posao koji društvo preduzima i tako rastureni, da i ako bi hteli da pokažu izvesno interesovanje za društvene poslove, oni to ne mogu činiti ili usled nepoznavanja samog stanja stvari ili usled drugih okolnosti. Stoga oni svu brigu i staranje prenose na Upravni i Nadzorni odbor, a oni samo jednom godišnje, na zboru akcionara dođu ili ne dođu, i glavna im je briga dividenda.

Na suprot akcionarskim društvima stoje društva sa ograničenom odgovornošću, koja se ponekad približuju akcionarskim a po-

Strelske družine

SAVEZNA STRELSKA DRUŽINA V MEDVODAH

priredi v nedeljo 18. marca 1934. od 13. do 17. ure malokalibersko tekmovalje na prostem, na razdaljo 25 m. V slučaju neugodnega vremena pa se tekmovalje vrši v salonu br. Jesih Leopolda v Medvodah.

Tekmovalje je nagradno in se bo razdelilo 3 glavne dobitke, za katere tekmuje samo domaće članstvo v Medvodah in 5 manjših dobitkov, za katere tekmuje vsak član katerekoli strelske družine, ki se kot gost udeležuje tega tekmovalja.

Vse uprave in članstvo bližnjih strelskih družin vabimo, da v čim večjem številu poseti v nedeljo 18. marca 1934. ob 13. uri tekmo v Medvodah.

V nedeljo 3. junija 1934., v slučaju neugodnega vremena pa 10. junija 1934. se vrši svečana otvoritev strelšča strelske družine v Medvodah, spojena s celodnevno tekmo in strelsko veselico.

Vse uprave strelskih družin se že sedaj opozarja na to prireditve, ter jih naprošamo, da se ob teh dneih ne bi prirejaljo sličnih prireditve, ter se poziva vse članstvo, da se v čim lepšem številu udeležuje te svečanosti.

Podrobnejši program sledi.

Uprava okruha.

Ljubljanska strelska družina poziva in vabi vse članstvo, da se v čim večjem številu udeležuje v nedeljo 18. marca 1934. malokaliberske tekme, ki jo priredi strelska družina v Medvodah v času od 13. do 17. ure, v slučaju ugodnega vremena na prostem, v slučaju neugodnega vremena pa v salonu br. Jesih Leopolda v Medvodah. Uprava.

Streljačka družina na Vranskem je imela 4. marca prvi redni občni zbor, ki se ga je udeležilo lepo število članov. Navzoči so bili tudi zastopniki Vranske in okoliške občine. Predsednik g. Kompara je po pozdravu opisal v kratkem pregled poslovne leta, povdarjal pomen in namen družine. Izčrpno poročilo je podal tajnik g. Schwentner, iz katerega je razvidno, da bo v bodoče družina dobila precejšen razmah tudi med preprostimi sloji, posebno še, ker se bo že z začetkom prihodnjega meseca strelšče primerno izboljšalo in uredilo. Iz blagajniškega poročila, ki ga je podal g. Kladnik, posnemamo, da ima društvo že dokaj zdrave podlage in da je bila udeležba pri strelskih vajah tudi od nečlanov številna. — Novi odbor se soglasno konstituira: predsednik Fran Kompara, podpredsednik: Košir, tajnik Schwentner, blagajnik Kladnik, odborniki Sifrer, Marko, Lamut, Jesenik, namestniki Vajent, Jurjovec, Lipovšek in Schildenfeld. — Z rednim streljanjem se prične 15. aprila t. l.

Imamo podjetja, ki dobivajo državne dobove, zaposlujejo pa izključno tuje inozemske moči

Naš pokret

Ustroj in delo NO

Zgodovina NO je znana. Zato hočemo podčrtati delo, da je nastala v septembru 1908! Ne morda na podlagi kakih papirnatih statutih, kakih dolgotrajnih priprav, agitacijskih sestankov in ustanovnih občnih zborov, temveč kot elementaren izbruh srbskega dela našega naroda, ki je hotel sicer sam iz sebe toda ne za samega sebe, temveč za vse jugoslovanske brate ustvariti z vrhovnim ciljem obrambe in ohranitve sebe in celotnega jugoslovanskega naroda krepko in navdušeno armado prostovoljnih nacionalnih borcev. V času, ko ni bilo v Srbiji še brzjava in ko ni bilo radija, je tekmo dveh tednov pristopilo v sami Srbiji okoli 60 tisoč nacionalistov vseh starosti in obeh spolov k NO. Šele potem so nastala pravila, ki pa so samo sankcionirala to, kar je volja naroda ustvarila že prej brez vsakega sodelovanja takratne srbske vlade in gotovo ne na zadovoljstvo vseh takratnih članov te vlade.

Razumljivo v dobi do leta 1918 NO ni delovala kot kaka kulturna nacionalna organizacija, bila je tipična bojna organizacija, ki je organizirala ves narod, da je ta narod popolnoma delovanje srbske vojske in pripravljala s težkimi krvnimi žrtvami zmago-slavno pot tej vojski preko Bitolje do Kajmakčalana, pa tudi preko Albanije in solunske fronte nazaj prav v osrčje bivše Avstroogrške monarhije. Kadar je vojna, takrat ne more biti govora o kulturi in umetnosti, takrat je treba napeti vse fizične in moralne sile naroda, da prenese vse z vojno združene napore in žrtve, zlasti pa da prenaša tudi poraze, ne da bi vsled tega klonil svojim duhom. Te cilje je NO dosegla, spomenike tega njenega dela predstavljajo vse one slavne zmage, ki jih je izvojevala, pa tudi vsi strašni porazi, ki jih je srbska vojska utrpela, pa ostala kljub temu žilava in borbena ter kot taka dosegla končno zmago.

Po vojni se je umaknila NO v ozadje. Morda so njeni voditelji sami živeli v prepričanju, da je končana njena naloga, da lahko počiva na svojih lavirah in da se lahko omeji le še na svojo kulturno misijo, to je misijo nacionalnega prebujanja in čuvanja nacionalne samozvesti, nacionalnega ponosa in pažnje nad delom onih, katerim je poveril narod svojo usodo. Jedro NO je tvoril vedno srbski del našega naroda. Srbi pa se po osvoboditvi niso imeli časa brigati za drugo, kot za izgraditev svojih porušeni in opustošeni vasi, trgov in mest. Ni jim preostajalo časa za nič drugega in to je gotovo eden glavnih vzrokov, da se povojno vodstvo NO, ki je obstajalo večinoma iz Srbov, državljanov predvojne Srbije, ni toliko zanimalo za razmere, ki so takrat obstajale v naši državi. Ustanavljale so se sicer organizacije NO in tudi Ljubljana je dobila svoj Oblastni odbor NO, o čegar delu pa ni nihče nikdar čul ničesar. V njem je bilo kakih 30 do 40 samih blestečih imen, nosilci teh imen so bili edini člani NO v Ljubljani in sočasno tudi člani Oblastnega odbora NO torej člani in voditelji v eni osebi.

Zato ni čudno, če so ravno slovenski nacionalisti prvi reagirali na one težke razmere, ki so se pojavile v Dravski banovini že neposredno po prevratu. Mi in Hrvati nismo bili toliko okupirani z restavracijo svojih domov, ki nam jih vojna vihra hvala Bogu vsaj v mejah današnje Jugoslavije ni opustošila. Zato smo imeli več prilike, da smo se vdajali oni žalostni miselnosti in politiki, ki nas je dovedla v sredino najgobnejše partizanske borbe. Ravno vsled tega je tudi pri nas in v Dalmaciji najprej nastopila ona reakcija nacionalistov, ki je dobila zunanje izraza v ustanovitvi bivše Organizacije Jugoslovanskih Nacionalistov — »Orjunac«. Glede delovanja in uspehov Orjuna ne bomo govorili, ugotavljamo le dejstvo, da je bila Orjuna v takratnih razmerah nujno potrebna in da je dosegla velike uspehe, o katerih se danes še ne more govoriti, da pa je bilo njeno delo plodno le tako dolgo, dokler so bili v njej organizirani res samo idealni nacionalni borci, dokler ni ta organizacija postala zatočišče mase. Ko pa je po trboveljskih dogodkih leta 1924 postala Orjuna moderna in je vsak takozvani naprednjak in nacionalist smatral za svojo nacionalno dolžnost, da nosi značko Orjuna in se legitimira z njeno izkaznico, takrat je dobila ta organizacija v sebe kal one težke bolezni, ki jo je polagoma uničila. Pojavila se je nediscipliniranost članstva, ki ni bilo dovolj preresetano, maščevala se je teza tistih, ki so proti treznim pomislekom resnih nacionalistov na široko odprli vrata v Orjuno vsakemu, ki se je hotel včlaniti. Poznejši dogodki so dokazali utemeljenost teh pomislekov in upravičeno stališče, da mora biti članstvo pri borbeni nacionalistični organizaciji dobro preresetano in da je nemogoče upravljati tako organizacijo po običajnem parlamentarnem in demokratskem načinu, to je temeljem splošne in enake aktivne in pasivne volilne upravičenosti članstva. Plevele je zadržal tako lepo cvetoči idealizem, javnost je videla samo še plevel, cvetja pa deloma ni mogla, deloma pa ni hotela videti in tako je postala lepa beseda Orjuna kompromitirana brez krivde vseh pravih res idealnih borcev, ki so delali požrtvovalno, stavliali na kocko svoje lastno življenje in tudi doprinesli težke krvne žrtve za kralja, narod in državo. Sedel je razpust, ki je likvidiral to stanje, dobre, v bivši Orjuni eksponirane in delujoče nacionaliste pa na mah sprostil vse kompromitujoče primese.

Takrat, v začetku leta 1929, je nastopil trenutek, ko se je zopet pojavila NO. Bivši idealni delavci iz Orjune niso mogli opustiti svojega dela, iskali so novo možnost za nadaljevanje tega svojega dela in so to možnost našli v NO, ki je z veseljem sprejela te težkih borbah in žrtvah prekaljene nacionaliste. In tako je začela NO, ki je do l. 1929 v takozvanih prečasnih krajih obstajala na papirju, na ozemlju predvojne Srbije pa več ali manj počivala znova z delom. Teški so bili prvi časi, mnogo je bilo nerazumevanja in mnogo je bilo tebe truda, da se je ideja NO zadržala v naših krajih. Ko pa se je delo začelo, sta obe centrali v Dravski banovini, to sta Oblastni odbor v Mariboru in Oblastni odbor v Ljubljani v skupnem delu korak za korakom pridobivali na terenu in ustvarili današnje krepke postojanke, ki se še vedno množijo. Pri tem pa so se stari nacionalisti ogibali napak storjenih v časih bivše Orjune in od vsega začetka postavili tezo, da hočejo imeti v vrstah NO samo kvaliteto ne pa kvantiteto. In da je boljše imeti okoli sebe zbranih par sto res idealnih in požrtvovalnih borcev, kot pa zgubljati živce in zapravljati čas z delom med nedisciplinirano maso. Postojanke NO naraščajo od dne do dne, toda te postojanke niso zatočišče mas, one so resnični kadri izbranih nesebičnih nacionalistov, ki so vsak trenutek sposobni pritegniti tudi maso, če bi bilo to potrebno. Mi vemo, da se da mase pritegniti in navdušiti za trenutek, vemo pa tudi, da je bila masa vedno nezvesta in nezanesejliva in nimamo nič proti temu, če jo hočejo organizirati drugi in doživeti iste bridke skušnje, kot smo jih žal doživeli svoj čas mi in vsi tisti, ki so stremeli za tem ciljem.

Ustroj NO je danes, ko veljajo že nova pravila, dokaj preprost. Osnovna celica je krajevna organizacija, njen delokrog se razteza na ozemlje dotične občine v kateri deluje. Če pa v dotični občini ni najmanj 20 rednih članov NO, obstoja poverljivost NO. Oblastni odbori so centrale vseh krajevnih organizacij na ozemlju dotične oblasti, dočim je Središnji odbor skupna centrala v Beogradu, ki jo tvorijo predstavniki posameznih Oblastnih odborov. Dočim je obstajalo v NO po prejšnjih pravilih zgolj redno članstvo so uvedla nova pravila poleg rednega članstva še izvršilno članstvo z izrecno določbo, da smejo samo izvršilni člani voliti in biti voljeni kot funkcionarji posameznih organizacij. Reden član NO postane lahko vsak polnoleten državljan oz. državljanka naše kraljevine, čegar prošlost je v moralnem in nacionalnem oziru neoporečna, redni člani pa ne morejo postati oni naši državljani, četudi je njih prošlost še tako svetla, ki pripadajo kakim mednarodnim anacionalni organizaciji na pr.: prostozidarjem ali pa podjetja, ki obratujejo pretežno s tujim kapitalom in njih delo ni združljivo z interesi nacije in države. Inozemci morejo postati člani NO le, če jih sprejme Središnji odbor. Sicer pa sprejemajo redne člane odbori Krajevnih organizacij, vsak mora biti sprejet s 2/3 večino. Če je torej več kot 1/3 odbornikov proti, potem prijavitelca ne more postati niti reden član NO. V praksi pa obstoja še strožji princip, da je dejansko odklonjen vsak prijavitelca, če je proti sprejemu glasoval le en odbornik. To je tudi pravilno, med članstvom in odborniki naj vlada popolno zaupanje. Baš vsled tega postopajo odbori z vso odločnostjo, če se pojavijo kakršnakoli nesoglasja. Boljše je izključiti nekaj članov kot pa tvegati nevarnost, da se pojavijo nesoglasja, ki zavirajo delo.

Izvršilno članstvo je odlikovanje in priznanje, katero si mora reden član šele prislužiti. Izvršilne člane predlagajo sicer Krajevni odbori, imenuje jih pa Oblastni odbor proti naknadni potrditvi Središnjega odbora. Na ta način je odvzeta možnost sklepanja in debatiranja o vprašanju, ali je posamezen reden član sposoben dobiti kvaliteto izvršilnega člana ali ne. Tem izvršilnim članom je poverjeno vodstvo celotne organizacije, samo izvršilni člani morejo postati funkcionarji v Krajevnih in Oblastnih odborih, seveda tudi v Središnjem odboru.

Na ta način je omogočena povezanost vseh onih nacionalistov, ki so dokazali svoj idealni nacionalizem s praktičnim delom in se jim vsled tega mirne vesti lahko prepusti ne samo vodstvo posameznih odborov, temveč zlasti tudi odločanje o najvažnejših vprašanih organizacije, njenega ustroja in njenega udejstvovanja.

Poleg rednih in izvršilnih članov navajajo pravila še podporne člane ter člane dobrot-nike, seveda tudi ustanovne člane, kot je to običajno pri vseh organizacijah.

O programu NO je bilo že mnogokrat govora in se mnogi čudijo kako to, da NO nima svojega programa izdelanega in zapisanega v kaki lepo tiskani brošuri. Bili so časi, ko so se posamezni Odboranci lotili tega dela in izdelali načrte kakega programa, toda niti eden teh načrtov ni zagledal belega dne, vsi so ostali v miznicah, ker NO ne potrebuje pisane oziroma tiskanega programa. NO je nastala kot pokret naroda, ki je v času svoje najhujše stiske in svojega na videz najtežjega ponižanja izbruhnil z elementarno silo in postavil samega sebe kot branik svoje nacionalne in državne samostojnosti in svojih nacionalnih aspiracij. Brez programa se je dvignil narod, brez programa je ta narod izvršil svojo voljo preko potokov krvi in milijonov žrtev. Program NO je zapisan v sreih, ta program se ne da izraziti v besedah. In-

teres naroda in države, to je vrhovno pravilo NO. Narod in država pa sta dve živi, vedno se presnavljajoči in vedno v novih razmerah živeči tvorbi. Potrebe naroda in države se spreminjajo vsak dan, kar je bilo včeraj še resnica, že danes več ne velja, nihče pa ne more vedeti kaj bo jutri. Cemu torej pisati in tiskati lepe besede, ki jih bo treba morda že jutri popravljati in spreminjati? Programme naj imajo politične stranke, programe naj delajo ljudje, ki se hočejo s takimi programi šele legitimirati pred sodržavljeni in jih z lepimi programi privabljati. NO tega ni treba; njena legitimacija in njen program sta vsebovana v njeni prošlosti, v njenem 25 letnem delovanju in v onih ogromnih žrtvah, ki jih je naš narod doprinesel pod zastavami NO na oltar narodne in državne osamosvojitve in samostojnosti. Programme naj delajo oni, ki nekaj obljublajo. NO pa ne obljublja ničesar, ker ničesar dati ne more v onem smislu kot se to dajanje običajno razume. Ona ne obeta nikomur časti in imetja, ona ne nudi nikomur možnosti, da bi potom nje iskal svojih posebnih koristi in je zato hvala Bogu vsaj danes še varna pred navalom raznih koristokorcev in onih uglednih oseb, ki vidijo le sebe in nikogar drugega. Koliko je bilo že programov napisanih in natiskanih, koliko je bilo že programov hvaljenih, pa vendar še nikdar ni zmagal program, zmagale so vedno osebnosti.

Kdor si je znal pridobiti v najtežjih časih zaupanje svojega naroda, temu je narod sledil ne radi njegovega programa, temveč radi njegove osebnosti. Kdor hoče operirati samo s programi, ta se kaj kmalu prepriča, da gre življenje preko programov in da se naroda ne da voditi s programi. Budno spremljanje in opazovanje prilik v narodu in državi, neprestano nadziranje vseh težkoč in krivic, ki jih trpi narod in država, nadziranje vseh onih, ki vidijo v narodu in državi le teren za izživiljanje svojih lastnih interesov in koristi ter obramba naroda in države proti delovanju takih ljudi z vsemi razpoložljivimi sredstvi, to je program NO. Na videz kratak, v resnici pa ogromen.

Ta svoj program izvršuje NO dosledno, brez ozira na levo in desno. Ona ne prireja bučnih manifestacij in demonstracij, ona ne hodi na ulico privabljati mase, njeno delo je poglobljeno, kajti vse to delo je samo pri-

Poročilo zdravniške sekcije NO

Novo vodstvo Zdravniške Zbornice

Dan 11. marec 1934. je važen zgodovinski datum za zdravništvo Dravske banovine.

Ta dan je potekla funkcijska doba starega odbora, ki je vodil 10 let to važno zdravniško institucijo. Več let že se je trudila mlajša generacija, da dobi vsaj nekaj vodilnih mest v svoje roke. Vendar vselej zaman. Zadnja leta se je poostrela ta boj med predvojno in povojno miselnostjo, boj med individualistično in socialno strujo. Že to dejstvo samo je dokazalo, da med obema strujama ne more priti do sporazuma.

Konkurirali sta za vodstvo zbornice dve listi. Stanovska lista z dr. J. Tičarjem na čelu, ki je zastopala skupino starejših in delovno stanovska lista mladih s profesorjem dr. Koširjem na čelu, ki je zastopala sodobne dalekosežne socialne reforme.

Pojavila se je še tretja, samostojno-kompromisna lista, koje predstavnik je bil dr. J. Tavčar.

Zmagala je kompletna lista mladih, socialno usmerjenih s predsednikom profesorjem dr. A. Koširjem. Zmagati je morala, ker je imela krepko oporo — v sodobnosti.

Vodstvo zbornice je sedaj sledeče:

Ožji odbor: predsednik: dr. Košir Alia, docent med. fakultete v Ljubljani; podpredsednik: dr. Petrič Karl, šef Higijenskega zavoda v Ljubljani; tajnik: dr. Ahčin Marjan, mestni zdravnik v Ljubljani; blagajnik: dr. Hebein Josip, primarij-rentgenolog v Ljubljani. — Širji odbor: dr. Kramarič Lojze, šef sanatorija »Slajmarjev dom« v Ljubljani; dr. Erat Joško, banov. zdravnik Dravograd; dr. Kambiž Mirko, zobozdravnik v Ljubljani; dr. Benčan Jože, primarij žen. bol. v Mariboru; dr. Flajs Jože, asistent bolnice v Celju; dr. Logar Anton, zobozdravnik v Ljubljani; dr. Kristof Boris, sekund. bolnice v Ljubljani; 4 namestniki: dr. Pavlič Ivan, zaseb. zdravnik v Mariboru; dr. Oražem Franjo, banov. zdravnik v Ribnici; dr. Lutman Stane, asistent bolnice v Mariboru; dr. Premrur Vladimir, zdravnik OUZD v Trzinu. — Nadzorni odbor: dr. Kunst Alojz, primarij-rentgenolog v Ljubljani; dr. Guzelj Vladimir, primarij bolnice v Ljubljani; dr. Rant Jože, zobozdravnik v Ljubljani; 2 namestnika: doktor Kamin Miha, asistent bolnice v Ljubljani; dr. Pehani Pavel, asist. žen. boln. v Ljubljani. — Disciplinski svet: predsednik: dr. Svaiger Drago, otorinolaringolog v Ljubljani; podpredsednik: dr. Lavrič Božidar, šrf kir. oddelka splošne bolnice v Ljubljani; 5 članov: dr. Bassin Rajner, okulist v Ljubljani; dr. Cirman Ciril, zdravnik v Ljubljani; dr. Fon Josip, mestni zdravnik v Ljubljani; dr. Benedičič Franjo, zdrav. Bratov. sklad.; Senovo; dr. Hočvar Tone, sreski sanit. ref. v Kočevju; 5 namestnikov: dr. Soss Elza, zobozdravnica v Ljubljani; dr. Korbar Avgust, zdravnik Higien. zav. v Ljubljani; dr. Lipnjak Danilo, sres. sanit. referent v Dol. Lendavi; dr. Medic Stane, zaseb. zdrav. v Šoštanju; dr. Lavrič Vito, sekund. žen. bolnice v Ljubljani. —

prava za oni trenutek, ko bo zopet nastopil čas največje stiske in ko bo zopet treba narodu ustvariti lastno narodno obrambo, pa naj bo to proti zunanjim ali pa proti notranjim sovražnikom. Ravno zato se NO ne more vezati na nikogar, pa naj bo to posameznik, politična stranka, podjetje, stanovska organizacija itd., NO ni organizacija onih, ki so v njej včlanjeni in jo trenutno vodijo, ona je organizacija naroda, dostopna vsakemu, ki iskreno priznava, da je član jugoslovanskega naroda in ima čiste roke. Govori se in raznašajo se te govorice po raznih tajnih kanalih, da ima NO zveze z raznimi osebami, v katerih vidi javnost nosilce korupcije in dobičkarstva. NO se ne brani proti takim neumnim govoricam, storila bo le to, kar je enkrat že storila, ko je po svojih funkcionarjih stavila pred sodišče raznašalca takih govoric in je bil dotičnik tudi obsojen, ne da bi sploh poskusil nastopiti dokaz resnice. Take malenkosti NO ne morejo in ne smejo zavirati v njenem delu, ki postaja vsak dan obsežnejše in vedno bolj razčlenjeno. Omladinske sekcije zanašajo čisto jugoslovansko ideologijo med vrste naše mladine, viteške sekcije vzbujajo v mlajši generaciji duha borbenosti, zdravniška in inženjerska sekcija sta samostojni komori in obenem posvetovalna organa za reševanje važnih socialnih in gospodarskih vprašanj. V svojem tisku, tedniku »Pohodu« in mesečni reviji »Omladin« propagira NO svojo miselnost, v akciji »Svoji k svojim« pa je začela NO z delom, ki naj brez velikih besed in obljub polagoma, toda zanesljivo izleči najtežjo rano na telesu našega narodnega gospodarstva, to je nadvlado tujega kapitala, izsesavanje naših domačih delovnih sil po tujcu, ter pretirano zaposlovanje inozemcev na škodo naših domačih enakovrednih, toda žal brezposelnih delovnih moči. Vse to delo se vrši mirno in tiho, ne vrši se pa samo pri nas, temveč po vsej državi.

Ne vabimo nikogar v svoje vrste in v svoje organizacije, hočemo samo prostovoljce in hvala Bogu, ne manjka jih. Kdor hoče delati z nami z resničnim idealizmom in brez vsega kričanja, ta se nam naj pridruži, sprejele ga bodo bratske roke in počutil se bo kot brat med brati. Čim več nas bo, tem hitreje bo dosežen uspeh, za katerim stremimo po točno določenem načrtu, katerega bomo tudi dosegli, naj bo to komu prav ali ne.

Tožilec: dr. Lapajne Živko, zdrav. inšpektor, sres. sanit. referent v Ljubljani; namestnik: dr. Jakša Jože, dermatolog v Ljubljani.

Z veliko večino je bil sprejet pomemben predlog, naj se uvede kartoteka evidenca vseh zdravnikov in njih služb. Ta sklep je nujna posledica dejstva, da imajo nekateri zdravniki po več služb, dočim se drugi, in teh je čim dalje več, že bore s finančnimi težavami. To dejstvo je moralo izzvati zahtevo po socialni reformi v tem pogledu, t. i. po pravični razdelitvi služb.

Odpor je bil seveda jak, ali brezuspešen. Značilno pa je, da je pokrenil tako pomembne socialne reforme baš zdravniški stan, ki je vselej užival sloves, da je dobro situiran.

Znamenje časa.

Službene vesti

Krajevna organizacija NO v Šiški priredi članski sestanek s predavanjem v nedeljo 18. marca t. l. ob 10. uri dopoldne v Sokolskem domu v Šiški. Prisotnost vsega članstva obvezna.

Kraj. Odbor Narodne Odbrane Šent-peter-Vodmat-Moste sklicuje obvezen sestanek vsega članstva za petek dne 23. marca 1934 ob 20. uri v prostorih br. Zupančič Leopolda, Ljubljana, Jegličeva št. 15. — Zdravo!

Rezervnim oficirjem pododpora Udruženja v Ljubljani se naznanja, da se bo vršil redni občni zbor pododpora UOIR v Ljubljani 24. marca ob 17. uri v društveni sobi Zvezda II. padstropje. Vse predloge za zbor se bo sprejemalo do 20. t. m. Vabijo se vsi rez. oficiri, da se udeležijo v čim večjem številu običnega zbora in da s plačanjem predpisane članarine pridobijo pravico glasovanja na običnem zboru. Uradne ure so vsak torek in petek od 18. do 19. ure. Zemljevidi so prišli. — Odbor.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je izdala 8 vrst velikonočnih razglednic. Naročajo se v CM pisarni, Beethovnova ul. 2. Cena razglednice 1 Din; trgovci imajo 25% popusta. — Naša sveta dolžnost je, da podpiramo slovensko obrambeno šolsko društvo. Ako kupujemo CM razglednice, podpiramo to društvo, domače umetnike in domačo obrt. Mi moramo kupovati domače blago, ne pa tuje.

„POHOD“ živi samo od naročnine!